

EPOKA NOWOŻYTNA W ZADANIACH

ZBIÓR ĆWICZEŃ Z HISTORII POWSZECHNEJ XVI-XVIII WIEKU
DLA UCZESTNIKÓW OLIMPIADY HISTORYCZNEJ

DARIA GRZELAKOWSKA, KACPER KWIATEK

INDEKS W KIESZENI

DARIA GRZELAKOWSKA

KACPER KWIATEK

Epoka nowożytna w zadaniach

Zbiór ćwiczeń z historii powszechnej

XVI–XVIII wieku

dla uczestników Olimpiady Historycznej

Przykładowe zadania

WARSZAWA 2024

© Copyright by Indeks w Kieszeni, Warszawa 2024

Wydanie I

Autorzy: Daria Grzelakowska, Kacper Kwiatek

Projekt graficzny okładki: Grzegorz Przybyło

ISBN: 978-83-969868-5-6

Wydawnictwo Indeks w Kieszeni

IWK MAT sp. z o.o.

www.indekswkieszeni.pl

Rozdział I. Historia powszechna

XVI stulecia. 1492–1598

Od wielkich odkryć geograficznych do edyktu nantejskiego

Zadanie 2.

Rozpoznaj postać:

- a) Pierwszy król Szwecji po zerwaniu unii kalmarskiej –
- b) Regentka Rosji w okresie małoletności Iwana Groźnego –
- c) Twórca nowożytnego antytrynitaryzmu –
- d) Wystawczyni 39 artykułów –
- e) Arcybiskup Canterbury, który rozwiązał małżeństwo Henryka VIII i Katarzyny Aragońskiej –
- f) Filozof francuski, zwolennik władzy absolutnej, autor *Sześciu ksiąg o Rzeczypospolitej* –
- g) Ostatni król Portugalii przed narzuceniem jej unii personalnej przez Hiszpanię Filipa II –
- h) Władca, który urządził „krwawą łaźnię sztokholmską” –
- i) Przywódca klanu Oda, który na drodze licznych podbojów w drugiej połowie stulecia położył podwaliny pod zjednoczenie Japonii –
- j) Osławiony lider opriczniny, zabójca metropolity Moskwy Filipa –
- k) Autor *Wyznania augsburskiego* –
- l) Założyciel zakonu jezuitów –
- m) obrońca praw Indian podczas debaty w Valladolid –
- n) Mnich dominikański, który przejął władzę we Florencji pod koniec XV wieku –
- o) Trzecia żona Henryka VIII –

Zadanie 16.

Na mapie zaznaczono różne terytoria pozostające pod bezpośrednim panowaniem Karola V lub uznające jego zwierzchnictwo. Rozpoznaj je oraz napisz, w jaki sposób uzyskał on nad nimi kontrolę. Dużą literą „X” rozciągającą się nad Niemcami oznaczono koronę cesarską i – co za tym idzie – zwierzchnictwo nad całą Rzeszą.

Pobrano oryginał z: https://www.reddit.com/r/mapporn/comments/10fx7y7/1880s_map_of_europe_during_the_17th_century_in/#lightbox

- A –
- B –
- C –
- D –
- E –
- F –
- G –
- H –
- I –
- X –

Rozdział III. Historia powszechna XVIII stulecia. 1699–1794

Od pokoju w Karłowicach do przewrotu termidoriańskiego

Zadanie 3.

Uzupełnij luki w tekstach.

A.

Po powrocie z podróży po Europie i stłumieniu buntu sprzeciwiających się reformom i domagających się przywrócenia do władzy jego siostry , Piotr Wielki rozpoczął energicznie dzieło przebudowy kraju. M.in. zreformowano etykietę dworską, kazano bojarom zgolić brody, kobiety miały brać udział w życiu towarzyskim, zmieniono kalendarz na , uproszczono alfabet czy też zniesiono podporządkowując ściślej cerkiew państwu. W sprawach wojskowych najbliższym doradcą cara był z pomocą którego stworzono jedną z najpotężniejszych armii Europy. W 1703 na zajętych w wojnie północnej szwedzkich terenach u ujścia rozpoczęto budowę nowej stolicy – W miejsce zlikwidowanej ustanowiono , przygotowujący projekty ustaw i nadzorujący administrację. W 1722 car wprowadził wyznaczając 14 stopni awansu w armii i administracji do marszałka i kanclerza włącznie. Pod sam koniec życia car ufundował w Petersburgu Zmienił się także sam tytuł samodzierżawcy – w 1721 Piotr przyjął tytuł

[...]

Zadanie 4.

Właściwym XVIII-wiecznym traktatom pokojowym przyporządkuj rok ich zawarcia oraz postanowienia, wpisując numery z listy we właściwe miejsca. Dwa postanowienia nie pasują do żadnego z traktatów, natomiast wszystkie wolne miejsca w tabelach powinny zostać wykorzystane.

Traktaty z Utrechtu i Rastatt	Traktat akwizgrański	Traktaty z Paryża i Hubertusburga
Anno Domini i	Anno Domini	Anno Domini
Postanowienia		

1. Prusy otrzymują Śląsk;
2. *Status quo ante* w Europie;
3. Królem Hiszpanii zostaje uznany Filip Burbon;
4. Wielka Brytania otrzymuje Kanadę;
5. Austria otrzymuje południowe Niderlandy;
6. Strony uznają sankcję pragmatyczną;
7. Austria otrzymuje Mediolan i Neapol;
8. Francja otrzymuje Franche-Comté;
9. Część austriackich posiadłości włoskich przekazana Burbonom hiszpańskim;
10. Hiszpania przekazuje Florydę Wielkiej Brytanii;
11. Zakaz połączenia Francji i Hiszpanii unią personalną;
12. Wielka Brytania otrzymuje Gibraltar;
13. *Status quo ante* w koloniach;
14. Podzielono francuską Luizjanę między Hiszpanię i Wielką Brytanię;
15. Uznano ponownie panowanie habsburskie w Czechach opanowanych w trakcie wojny przez Wittelsbachów;
16. Uznano wybór Marii Teresy na Cesarza.

Zadanie 15.

Przyjrzyj się uważnie źródłom i na osobnej kartce odpowiedz na pytania.

PORADA: W ostatnich latach na finałach pojawiać zaczął się nowy rodzaj źródeł do interpretacji – źródła graficzne. Nie zmieniają one szczególnie charakteru egzaminu, choć czasem wymagają spostrzegawczości i pomysłowości przy analizie.

Źródło 1.

Pobrano z: <https://loc.gov/pictures/resource/ppmsca.37324/>

Podpis: *Dzikusy poza kontrolą albo okrutny los lojalistów. Czy to Pokój, gdy lojaliści muszą krwawić?* Napisy w dymkach „dzikusów”: *Oskalpuję go; Wszystkich ich powieszę...*

Napis w dymku ofiary: *Okrutny losie! Oto odplata za moją lojalność*

1. Czyją alegorią są przedstawieni na rysunku „dzicy”?
2. Zwolennikiem której strony w jakiej wojnie był autor karykatury?
3. O jakim „pokoju” mowa – do którego traktatu może to być nawiązanie? W której dekadzie XVIII wieku prawdopodobnie powstała karykatura?
4. Co zarzuca autor stronie konfliktu, w którą wymierzona jest karykatura?

[...]

Klucz odpowiedzi

Uwaga: wiele zadań w zbiorze ma charakter otwarty i posiada różne możliwe odpowiedzi. Poniższe rozwiązania w wielu wypadkach traktować należy jedynie jako przykładowe i wcale niekoniecznie zawsze lepsze od innych możliwych.

Rozdział I

Zad. 2

a) Gustaw Waza; b) Helena Glińska; c) Miguel Servet; d) Elżbieta Wielka / Elżbieta Tudor; e) Thomas Cranmer; f) Jean Bodin; g) Henryk Kardynał / Henryk Aviz / Henryk I; h) Chrystian II; i) Oda Nobunaga; j) Maluta Skuratow; k) Filip Melanchton; l) Ignacy Loyola; m) Bartolomeo de Las Casas; n) Hieronim Savonarola; o) Jane Seymour

Zad. 16

A – Kastylia. Formalnie współpanował ze swoją matką Joanną Szaloną, która była ubezwłasnowolniona i zamknięta na zamku w Tordesillas. Można zaliczyć odpowiedź, że odziedziczył ją po babce Izabeli albo że przejął władzę po dziadku Ferdynandzie, który dopóki żył był regentem dla Joanny.

B – Aragonia. Odziedziczona po dziadku Ferdynandzie.

C – Neapol. Odziedziczony po dziadku Ferdynandzie (który zdobył go w wojnach włoskich).

D – Mediolan. Zdobyty przez Karola w toku wojen włoskich z Francuzami.

E – Niderlandy. Odziedziczony po ojcu Filipie Pięknym.

F – Tunis. Zdobyty od Turków w 1535.

G – Austria. Odziedziczona po dziadku Maksymilianie Habsburgu.

I i H – Czechy i Węgry, uzyskane dla Ferdynanda Habsburga w wyniku układu wiedeńskiego i bitwy pod Mohaczem.

X – korona cesarska, wywalczona w elekcji 1519 roku.

Rozdział III

Zad. 3

A. 1. strzelców; 2. Zofii; 3. Juliański; 4. patriarchat/urząd patriarchy; 5. Mienszykow; 6. Newy; 7. Petersburga; 8. Dumy Bojarskiej; 9. Senat Rządzący; Tabelę Rang; Akademię Nauk; imperatora.

Zad. 4.

Utrecht i Rastatt: Rok 1713 i 1714. Postanowienia: 3, 5, 7, 11, 12

Akwizgran: Rok 1748. Postanowienia: 1, 6, 9, 13*, 15

Paryż i Hubertusburg: Rok 1763. Postanowienia: 2, 4, 10, 14

*Tak się często podaje – strony zwróciły sobie okupowane terytoria, Louisbourg i Madras wróciły do właścicieli. Ktoś mógłby się jednak kłócić, gdyż kilka małych spornych wysp jak St. Lucia czy St. Vincent uzyskały nietrwały i raczej fikcyjny status terytoriów neutralnych. To jednak pomijalne i Rostworowski nie wymienia nawet tych miejsc w swoim podręczniku.

Zad. 15

Źródło 1.: 1. Kolonistów amerykańskich; 2. Lojalistów w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych; 3. To nawiązanie do pokoju wersalskiego z 1783 roku. Karykatura powstała w latach 80. XVIII stulecia; 4. Okrucieństwo i stosowanie represji wobec amerykańskich lojalistów pomimo zakończenia działań zbrojnych.

Mamy przyjemność zaprezentować zbiór zaawansowanych zadań z zakresu historii nowożytnej autorstwa ekspertów Indeksu w Kieszeni, który stanowić będzie świetne wsparcie w przygotowaniach dla wszystkich uczniów pragnących zmierzyć się z najbardziej prestiżowym konkursem dla młodych historyków w Polsce – Olimpiadą Historyczną dla szkół ponadpodstawowych.

Ze względu na zróżnicowany poziom trudności zadania zyskają również uznanie wielu studentów przygotowujących się do egzaminów, mierzących wysoko uczestników Olimpiady Historycznej na poziomie szkół podstawowych i szczególnie ambitnych maturzystów, ostatecznie zaś wszystkich, którzy pragną zdobyć nową wiedzę, poszerzyć zainteresowania i sprawdzić swoje umiejętności. Karty tej publikacji zabiorą czytelnika w podróż przez pięć kontynentów i trzy stulecia historii – od wielkich odkryć geograficznych po epopeję rewolucji francuskiej.

Wszystko to za pośrednictwem kilkudziesięciu różnorodnych pytań i zadań, w których przywiązano szczególną wagę do zagadnień dających się wykorzystać w wielu tematach wypracowań olimpijskich i umożliwiających sprawdzenie wiedzy nie tylko z zakresu historii politycznej, lecz również gospodarczej, społecznej, kultury oraz idei. Niezależnie od tego, czy czujesz się już ekspertem z dziejów powszechnych epoki nowożytnej, czy dopiero chcesz zgłębić związane z nimi zagadnienia – jedyny na polskim rynku dedykowany olimpijczykom zbiór zadań z historii na pewno okaże się świetnym wyborem!

Wydawnictwo **INDEKS
W KIESZENI**

Warszawa 2024
ISBN: 978-83-969868-5-6